

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. III. Stabilitur secunda conclusio, & ostenditur ratione D. Thomæ, nullum
intellectum creatum posse, etiam de potentia absoluta, Dei essentiam
comprehendere,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

§. II.

Statuitur prima conclusio, et Deum à beatis de facto non comprehendi, ex Conciliis et SS. Patribus demonstratur.

Dico primò: Beati de facto Deum non comprehendunt. Conclusio est certa de fide, ac definita in Concilio Basileensi sess. 22. ubi prædicta propositio Augustini Romani, afferentis animam Christi videre Deum tam clarè et intensè, sicut Deus seipsum, ut erronea proscibitur. Cui definitioni maxima fides adhibenda est, quia damnatio illa facta fuit anno 1435. antequam anno 1437. dissolveretur Concilium à Pontifice, & fuit approbata per bullam Nicolai V. qui successit Eugenio IV. ut habetur in Summa Conciliorum, in fine Concilij Basileensis.

Docetur etiam nostra conclusio passim à SS. Patribus, Anomæorum stoliditatem & insaniam refellentibus, præsertim à Chrysofotomo, in homilij de incomprehensibili Dei natura, Basilio libro contra Eunomium, Augustino serm. 38. de verbis Domini cap. 3. ubi sic ait: *De Deo loquimur, quid mirum, si non comprehendis? Si enim comprehendis, non est Deus. Sit pia confessio ignorantia, magis quam temeraria professio scientia. Attingere aliquantùm mente Deum, magna beatitudo est: comprehendere autem omnino impossibile.* Idem docet Gregorius Magnus libro 18. moralium cap. 28. versis finem, his verbis: *Videbimus igitur Deum etc. non tamen ita videbimus, sicut videt ipse seipsum. Longè quippe distans videt Creator se, quam videt creatura Creatorem. Nam quantum ad immensitatem Dei, quidam nobis modus præfigitur contemplationis: quia eo ipso pondere circumscribimur, quo creatura sumus.* Bellè etiam Cyprianus, vel Author de cardinalibus Christi operibus, apud Cyprianum, loquens de Seraphim qui stabant super Thronum Dei, & circa illum volabant, Isaiæ 6. hæc scribit, *Statu eternitatis immobilitatem demonstrant, volatu verò altitudinem eius, sic in superioribus elatam, ut quantumlibet ad cor altum homo ascendat, exaltetur Deus, et comprehensionis importunitatem evadat.*

Insignis quoque est locus ex S. Epiphanio hæresi 70. desumptus: ibi enim ait Deum & ὁρατὸν, id est aspectabilem esse, & simul ἀόρατον, id est minimè aspectabilem; quia licet à beatis videatur, ab ipsis tamen nequaquam comprehenditur; nec quantum in se visibilis est, conspicitur. Quod subinde duplici exemplo declarat: *Veluti si quis per angustum foramen cælum aspiciat, ac dicat: Video cælum: non utique mentietur; videt enim revera cælum. Quòd si quis prudenter ei dicat, non vidisti cælum, neque iste mentietur. Tam enim qui ait vidisse, non mentietur, quam qui ei dicit, non ipsum vidisse, vera loquitur. Quippe non vidit illius exporrectionem, neque latitudinem.* Subijcit aliud exemplum ad rei declarationem evidentius. *Sepe (inquit) accidit, ut ex alto montis vertice mare prospiciamus. Quòd si nos illud vidisse dicamus, non mentiemur: neque si contradixerit aliquis, ac vidisse nos negaverit, non ille falsum dicit: propterea quod, cum homo sit, quòd illius latitudo, aut longitudo pervingat; quàmque alti sint voraginis illius recessus, sed nec illius effecta pervidere potest.*

Hac autoritate & doctrinà Epiphaniij, facillè intelliges & expones plura Patrum Græcorum, præ-

A fertim Chrysofotomi & Basilij, testimonia, quibus ex una parte, beatos Deum facie ad faciem, & non solum per fidem, sed etiam per speciem videre testantur; ex alia verò, dum contra Anomæos disputant, Deum à nullo intellectu creato, etiam angelico, videri affirmant. Nam quando claram Dei visionem beatis concedunt, de cognitione quidditativa & intuitiva loquuntur; cum verò à nullo intellectu creato, etiam angelico, Deum videri asserunt, de visione & cognitione comprehensiva Dei (qualem Anomæi sibi arrogabant) intelligendi sunt; ut S. Thomas hic art. 1. ad 1. exponit Chrysofotomum, dum homil. 14. in Joan. ait: *Ipsum quod est Deus, non solum Prophetæ, sed nec Angeli viderunt, neque Archangeli.* De quo supra disp. 1. art. 2. §. 2. Hæc conclusio magis patebit ex dicendis in sequenti, ubi rationem fundamentalem divinæ incomprehensibilitatis exponemus.

§. III.

Stabilitur secunda conclusio, et ostenditur ratione D. Thomæ, nullum intellectum creatum posse, etiam de potentia absoluta, Dei essentiam comprehendere.

Dico secundò: Nullus intellectus potest, etiam de absoluta potentia, Dei essentiam comprehendere.

C Probatur conclusio ratione fundamentali, quam insinuat D. Thomas varijs in locis, præsertim in 3. sent. dist. 14. qu. 1. art. 2. quæstiunc. 1. & in 4. dist. 49. quæst. 2. art. 3. & ad Annibaldum distinctione eadem art. 1. ad 2. his verbis: *Quando essentia rei cognoscitur, secundum modum sue cognoscibilitatis, tunc res comprehenditur: sed hoc in visione Dei esse non potest, quia claritas divina essentia, per quam est cognoscibilis, est infinita: modus autem intellectus creati videntis non potest esse infinitus: et ideo non comprehenditur, non quia totum non videat, sed quia totaliter non videt: videt enim finitè quod de se est visibile infinitè.* Et hic art. 7. in solutione argumentorum clarè fatetur, totum Deum videri & cognosci à beato, absque eo quòd aliquid Dei remaneat non visum & non cognitum, sed inquit non videri totaliter, totalitate se tenente ex parte cognoscentis; quia non tantà perfectione vel intellectualitate activà Deum cognoscit, quanta est intelligibilitas seu cognoscibilitas Dei.

E Ex his sic licet arguere: Tunc aliquid comprehenditur, quando ita perfectè cognoscitur, sicut cognoscibile est: Sed licet Deus totus à beatis videatur, ab illis tamen non videtur, nec videri potest vel cognosci ita perfectè, sicut ex suis meritis petit cognosci ex parte modi cognoscendi: Ergo nec comprehenditur, nec potest comprehendi ab intellectu beatorum. Majorem probat S. Doctor primò ex definitione comprehensionis data ab Augustino epist. 112. cap. 9. ubi dicit quòd *totum comprehenditur videndo, quòd ita videtur, ut nihil eius lateat videntem, aut cuius fines circumspici vel circumscribi possunt.* Tunc enim (subdit S. Thomas) *fines alicujus circumspiciuntur, quando ad finem in modo cognoscendi illam rem pervenitur.*

Secundò illam probat hoc exemplo: Conclusio demonstrabilis, quia petit cognosci modo demonstrativo, non nec comprehenditur, si opinativè tantum cognoscatur, esto nulla pars illius ab opinante ignoretur: Ergo ad rei comprehensionem

exigitur commensuratio sive adæquatio cognitionis cum objecto, nedum quoad formalitates & prædicata cognita, verum etiam quoad modum passivæ cognoscibilitatis; id est quod cognoscatur eo modo quod ex proprijs meritis petit cognosci.

Quod magis explicatur: Plus enim distat modus cognitionis infinitæ, à modo cognitionis finitæ, quam modus demonstrationis, à modo opinativo: Sed cognoscibile demonstrativè, non comprehenditur à cognoscente illud opinativè: Ergo cognoscibile modo infinito, non potest comprehendì à cognoscente illud per finitam cognitionem.

Minor verò quæ asserit implicare contradictionem, quod intellectus creatus cognoscat divinam essentiam, quantum est cognoscibilis ex parte modi cognoscendi, ostenditur primò. Tunc aliquid cognoscitur quantum est cognoscibile in modo cognoscendi, quando modus cognoscentis est modus objecti cogniti, ut explicat D. Thomas hic art. 7. ad 3. Sed implicat modum intellectus creati cognoscentis, esse vel adæquare modum Dei ut cognoscibilis: Ergo implicat intellectum creatum cognoscere divinam essentiam, quantum est cognoscibilis ex parte modi cognoscendi.

Secundò, Deus cum sit infinitæ immaterialitatis, est etiam infinitæ intelligibilitatis: Sed nulla cognitio intellectui creato possibilis, esse potest infinita per essentiam in ratione cognitionis: Ergo nullus intellectus creatus potest Dei essentiam cognoscere, quantum cognoscibilis est, ex parte modi cognoscendi.

Tertiò, Modus cognitionis divinæ non excedit, sed tantum adæquat modum cognoscibilitatis Dei: Atqui nulla intellectio possibilis intellectui creato, potest adæquare modum cognitionis divinæ: Ergo nec modum passivæ intelligibilitatis divinæ essentia.

Denique, Quia divina cognoscibilitas fundatur in summa actualitate, quæ nulli creaturæ potest communicari, non est dabilis creatura cujus intelligibilitas adæquetur cum intelligibilitate divina: Atqui etiam activa intellectualitas sequitur ad immaterialitatem; nullaque virtus cognoscitiva, vel actualis cognitio creata, potest adæquare immaterialitatem divinam: Ergo non est dabilis creata cognitio, cujus modus adæquetur cum modo cognoscibilitatis divinæ.

§. IV.

Solvuntur objectiones.

28. **O**bjicies primò contra primam conclusionem: Anima Christi Deum comprehendit: Ergo Deus ab aliquo beato de facto comprehenditur. Consequentia patet, Antecedens probatur primò ex Isidoro cap. 2. in Exodum, ubi sic ait: *Sola sibi integrè nota est Trinitas, & humanitati suscepta.* At hæc non nisi de cognitione comprehensiva intelligi possunt, cum integra Trinitatis cognitio, competens ipsi Trinitati, vera sit Deitatis comprehensio: Ergo Anima Christi Deum comprehendit.

Secundò probatur idem Antecedens. Anima Christi per scientiam beatam videt omnia quæ Deus cognoscit scientiâ visionis: Ergo talem scientiam comprehendit. Antecedens est D. Thomæ 3. p. quæst. 10. art. 2. ad 2. ubi ait: *Anima Christi scit omnia quæ Deus in seipso cognoscit*

A per scientiam visionis. Et in resp. ad 3. asserit quod scientia animæ Christi, quam habet in verbo, parificatur scientiæ visionis, quam Deus habet in seipso, quantum ad numerum scibilium. Consequentia verò videtur manifesta: Sicut enim Anima Christi comprehenderet scientiâ simplicis intelligentiæ, si attingeret omnia possibilea ad quæ extenditur: ita comprehendit scientiam visionis, si videat omnia & singula ad quæ terminatur; siquidem ad comprehendendam aliquam scientiam, sufficit attingere illam, & omnia objecta ad quæ se extendit.

Respondeo negando Antecedens: Ut enim supra ostendimus, de fide certum est, & in Concilio Basileensi definitum, animam Christi non videre Deum tam clarè & intense, sicut Deus seipsum videt, subindeque ipsum non comprehendere. Unde scitè Alberus Magnus in 3. dist. 14. art. 1. *Solus Deus comprehendit se, si enim diceremus eum concludi comprehensione capacitatis animæ Christi, videtur mihi quod hoc redundaret in blasphemiam deitatis Christi.*

B Ad primam probationem in contrarium respondeo ex D. Thomæ 3. p. quæst. 10. art. 1. ad 1. Isidorum hoc dixisse propter excellentissimam cognitionem convenientem animæ Christi Domini, quæ nulli alteri creaturæ est communis, integraque appellatur; non quia sit comprehensiva Dei, nec maxima inter possibilea de potentia Dei absoluta, sed quia est suprema inter possibilea, de lege statuta. Quemadmodum anima Christi dicitur Ioan. 1. plena gratiâ habituali, non quod non sit possibilis major & intensior gratia, de potentia Dei absoluta, sed quia de lege ordinaria, major & intensior dari nequit.

C Ad secundam, concessio Antecedente, nego Consequentiam; ad cujus probationem nego pariter Consequentiam & paritatem: nam scientia simplicis intelligentiæ habet pro objecto adæquato & necessariò sibi correspondenti ultra quod non potest se extendere, omnes effectus possibilea; unde qui omnes illos ex vi visionis beatificæ attingeret, non posset non attingere ejus objectum adæquatum & necessarium, ultra quod progredi nequit, ac proinde non posset illam non comprehendere. At scientia visionis, ut respicit creaturas, liberè terminatur ad illas; & ita posset ipsa, secundum suam entitatem invariata permanente, ad plures alias ex libera Dei voluntate terminari, si Deus illas producere decrevisset. Unde ex eo quod cognoscantur omnia, ad quæ de facto se extendit, non bene colligitur talem scientiam comprehendere, siquidem eademmet possit ad plura alia objecta se extendere.

Aliam solutionem & disparitatem dabimus in Tractatu de Incarnatione, quæ hujus argumenti difficultas plenius & facilius resolvetur.

E Objicies secundò: Comprehendere Deum, est cognoscere illum totum & totaliter: Sed beati videntes Deum, illum totum & totaliter cognoscunt: Ergo illum comprehendunt. Major constat ex supra dictis, Minor probatur. Quando dicitur quod comprehendere Deum, est illum cognoscere totaliter, vel ly *totaliter* dicit modum videntis, vel modum rei vise? Si dicat modum rei vise, Deus totaliter videtur, quia videtur sicuti est. Si verò dicit modum ex parte videntis, etiam hoc modo totaliter videtur, quia videns Deum, totâ suâ virtute & conatu illi videt: Ergo beati videntes Deum, illum totum & totaliter cognoscunt.

Respondeo concessâ Majori, negando Minor

29.

Disp.
16. art.
3. §. 3.
30.

ret